

Nr 46

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen angående dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.; given Stockholms slott den 13 mars 1970.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över utbildningsärenden för denna dag, föreslå riksdagen att bifalla de förslag, om vilkas avlåtande till riksdagen föredragande departementschefen hemställt.

GUSTAF ADOLF

Ingvar Carlsson

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen föreslås att Stiftelsen Svenskt visarkiv ombildas till en statlig institution. Vidare föreslås att detta arkiv och de arkiv i Uppsala och Lund som samlar in och bearbetar dialekt- och ortnamnsmaterial ställs under en gemensam styrelse.

*Utdrag av protokollet över utbildningsärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen i statsrådet på Stockholms slott den 13 mars
1970.*

N ä r v a r a n d e:

Ministern för utrikes ärendena NILSSON, statsråden ANDERSSON, LANGE, HOLM-
QVIST, ASPLING, LUNDKVIST, GEIJER, ODHNOFF, WICKMAN, BENGTSSON, NOR-
LING, LÖFBERG, LIDBOM, CARLSSON.

Chefen för utbildningsdepartementet, statsrådet Carlsson, anmäler efter gemen-
sam beredning med statsrådets övriga ledamöter frågor angående *dialekt- och ort-
namnsarkiven m. m.* och anför.

I statsverkspropositionen (bil. 10 s. 58) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen
att, i avvaktan på särskild proposition i ämnet, till Vissa kostnader för landsmåls-
och ortnamnsarkiven m. m. för budgetåret 1970/71 beräkna ett förslagsanslag av
2 725 000 kr.

Jag anhåller nu att få anmäla denna fråga.

1 Inledning

År 1964 tillkallades tre sakkunniga för att utreda svenska ortnamnsarkivets, landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala samt landsmålsarkivets i Lund framtida ställning och organisation (direktiv se 1965 års riksdagsberättelse s. 272).

De sakkunniga (numera överintendenten Åke Meyerson, ordf., professorn Lenart Moberg och numera byråchefen Richard Munthe) har den 31 oktober 1969 avlämnat betänkandet Utredning angående dialekt- och ortnamnsarkiven (Stencil U 1969: 5).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, kammarkollegiet, riksrevisionsverket, byggnadsstyrelsen, riksarkivet, universitetskanslersämbetet, som överlämnat yttranden från konsistorierna och de humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå, ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala, landsmålsarkivet i Lund, Musikaliska akademiens styrelse, Nordiska museet, Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland, Stiftelsen Svenskt visarkiv, Stiftelsen Västerbottens museum, Sveriges Radio AB, Västerbottens läns landsting och Norrbottens läns landsting. Vidare har Sveriges spelmäns riksförbund inkommit med särskild skrivelse i ärendet.

En från Stiftelsen Folkmåls- och folkminnesundersökningen i övre Norrland till Kungl. Maj:t ingiven skrivelse angående anslag till verksamheten har överlämnats till de sakkunniga för att tagas i beaktande vid fullgörandet av uppdraget.

År 1967 tillkallades en särskild sakkunnig (numera generaldirektören Edvard Reuterswärd) för att utreda frågan om Svenskt visarkivs framtida ställning och organisation. Den 19 juni 1968 överlämnade utredningsmannen betänkandet Svenskt visarkivs framtida ställning och organisation (Stencil U 1968:7).

Efter remiss har yttranden över betänkandet avgetts av statskontoret, riksarkivet, universitetskanslersämbetet, som överlämnat yttranden från rektorsämbetena och de humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund, Göteborg, Stockholm och Umeå, Stiftelsen Institutet för rikskonserter, Musikaliska akademiens styrelse, ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala, landsmålsarkivet i Lund, utredningen om svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet, Stiftelsen Svenskt visarkiv, Stiftelsen Musikhistoriska museet, Sveriges Radio AB samt Sveriges spelmäns riksförbund.

Vissa frågor om Svenskt visarkiv behandlas även i betänkandet angående dialekt- och ortnamnsarkiven.

Ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala, landsmålsarkivet i Lund samt Svenskt visarkiv har lagt fram förslag om anslag till sin verksamhet för budgetåret 1970/71.

2 Arkiven inom dialekt-, ortnamns-, folkminnes- och visområdena

Ortnamnskommissionen och svenska ortnamnsarkivet, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala, landsmålsarkivet i Lund, institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg, Stiftelsen Svenskt visarkiv samt Stiftelsen Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland är institutioner som tillkommit i mycket olika sammanhang och som därför inte har någon enhetlig organisationsform. Det gemensamma draget för dem är att de alla har till huvudsaklig uppgift att samla in, bearbeta, arkivera och publicera material inom dialekt-, ortnamns-, folkminnes- resp. visområdena.

Ortnamnskommissionen och svenska ortnamnsarkivet är belägna i Uppsala. Gällande bestämmelser finns i ett av Kungl. Maj:t den 15 december 1950 fastställt reglemente. Ortnamnskommissionen är styrelse för ortnamnsarkivet. Den ombesörjer vidare ortnamnsundersökningar, ger ut verket Sveriges ortnamn och handlägger vissa namnregleringsärenden. Kommissionens uppgift i namnregleringsärenden består huvudsakligen i att yttra sig i ärenden om namn på kommuner, församlingar och andra kommunala indelningenheter. På begäran av bl. a. statliga myndigheter granskar kommissionen ortnamnsformer.

Ortnamnsarkivet samlar in, förvarar och bearbetar ortnamnsmaterial. Arkivet bereder namnregleringsärenden åt kommissionen och gör utredningar inom sitt område. Verket Sveriges ortnamn utarbetas inom ortnamnsarkivet. Det avses komma att omfatta samtliga län utom Kristianstads län, Malmöhus län samt Göteborgs och Bohus län. Arbetet bedrivs efter en av Kungl. Maj:t år 1918 godkänd plan. Publiceringen sker länsvis, och inom länen härads- och sockenvis med namnen i alfabetisk ordning. Hittills har ortnamnen i 55 härader av sammanlagt 224 publicerats.

Ordförande i ortnamnskommissionen är professorn i nordiska språk, särskilt ortnamnsforskning, vid universitetet i Uppsala. Kommissionen består i övrigt av två ledamöter som Kungl. Maj:t utser för fyra år i sänder och vid behandling av ärenden rörande ortnamn av lapskt eller finskt ursprung, professorn i finsk-ugriska språk vid universitetet i Uppsala. Vid ortnamnsarkivet är anställda sex arkivarier och sex övriga befattningshavare. För innevarande budgetår finns på riksstaten upptagna anslag till ortnamnskommissionen för förvaltningskostnader med 626 000 kr. och för insamling och bearbetning av vetenskapligt material med 91 000 kr.

Enligt det av Kungl. Maj:t den 15 december 1950 fastställda reglementet för landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala har arkivet till uppgift att systematiskt undersöka de svenska dialekterna och — med vissa begränsningar — även de lapska och finska dialekterna samt att bedriva en systematisk »folkloristisk-etnologisk undersökning av svenska folkets liv och tradition».

Arkivet samlar in material och bearbetar detta. Undersökningsområdet omfattar hela landet med undantag av Kronobergs, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus, Hallands samt Göteborgs och Bohus län. Jönköpings och Kalmar län undersöks gemensamt av arkivet i Uppsala och landsmålsarkivet i Lund. Arkivet ger ut tidskriften Svenska landsmål och svenskt folkliv samt en skriftserie.

Arkivet är underställt universitetskanslersämbetet. Det leds av en styrelse, som består av en av Kungl. Maj:t för tre år utsedd ordförande samt åtta övriga ledamöter, varav en är professorn i nordisk och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, vid universitetet i Uppsala. T. o. m. år 1966 var enligt en bestämmelse i arkivets reglemente nämnde professor dessutom chef för arkivet. Vid den senaste innehavarens avgång förordnade Kungl. Maj:t att professuren tills vidare inte skulle återbesättas. Kungl. Maj:t har därefter för ett år i sänder förordnat en förste arkivarie vid arkivet att inneha en extra tjänst som arkivchef. Den vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala anställda personalen består av nio arkivariar och fem övriga befattningshavare. För innevarande budgetår har medel för verksamheten vid arkivet anvisats under de två till landsmålsarkiven anvisade riksstatsanslagen, varav under förvaltningskostnadsanslaget 899 500 kr. och under anslaget till insamling och bearbetning av vetenskapligt material 92 000 kr.

Landsmålsarkivet i Lund undersöker svenska folkmål och bearbetar svenskt dialektmaterial inom Jönköpings, Kronobergs, Kalmar, Blekinge, Kristianstads, Malmöhus och Hallands län. Jönköpings och Kalmar län undersöks dock gemensamt med landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala. Arkivet undersöker även ortnamn i Skåne samt avger yttranden till ortnamnskommissionen i namngranskningsfrågor. Arkivet publicerar en skriftserie och tillsammans med Sydsvenska ortnamnsällskapet Skånes ortnamn. Reglemente för arkivet har fastställts av Kungl. Maj:t den 4 april 1941.

Arkivet har en styrelse, som består av en av Kungl. Maj:t för tre år utsedd ordförande samt sex övriga ledamöter. Den vid arkivet anställda personalen omfattar tre arkivariar och tre övriga befattningshavare. För innevarande budgetår har medel för verksamheten vid landsmålsarkivet i Lund anvisats under landsmålsarkivens två riksstatsanslag, varav för förvaltningskostnader 311 500 kr och för insamling och bearbetning av vetenskapligt material 51 000 kr.

Institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg är knutet till institutionen för nordiska språk vid universitetet i Göteborg och har till uppgift att uppteckna och bearbeta ortnamn och dialekter i Västsverige. Undersökningsområdet omfattar för ortnamnen Göteborgs och Bohus län samt för dialekterna även delar av Dalsland. Institutet publicerar verket Ortnamnen i Göteborgs och Bohus län.

Prefekten för institutionen för nordiska språk vid universitetet i Göteborg är samtidigt chef för institutet. Innehavaren av en personlig tjänst som universitetslektor är institutets föreståndare. Hälften av hans arbetstid beräknas för institutet och hälften för undervisning vid universitetet inom ämnesområdet nordiska språk. I övrigt finns vid arkivet en amanuens och ett halvtidsanställt kontorsbiträde. Me-

del för institutets verksamhet har för innevarande budgetår beräknats under anslaget till universitetet i Göteborg.

Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland bedriver och understöder insamling av material om folkmål och folklig tradition i övre Norrland samt förvarar detta material i ett arkiv i Umeå. Verksamheten utförs i nära samråd med landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala, ortnamnsarkivet, Norrbottens museum och Västerbottens museum.

Landsantikvarien i Västerbottens län är föreståndare för verksamheten. Den fast anställda personalen består endast av en amanuens. Verksamheten har finansierats med bidrag från Umeå stad samt landstingen i Västerbottens län och Norrbottens län. För år 1970 har stiftelsen räknat med utgifter om 75 000 kr.

Verksamheten vid Stiftelsen Svenskt visarkiv består i att samla in och bevara material för visforskning, att katalogisera, systematisera och undersöka detta material. Visarkivet ger ut tre publikationsserier.

Visarkivets föreståndare innehar en tjänst som assistent i ämnet visforskning vid humanistiska fakulteten vid universitetet i Stockholm. Vid arkivet finns ytterligare tre arkivarier och två övriga befattningshavare. Arkivet leds av en styrelse på f.n. tolv ledamöter. För innevarande budgetår har visarkivet fått bidrag till sin verksamhet från det under åttonde huvudtiteln upptagna anslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål med 275 000 kr. Kungl. Maj:t har vidare av särskilda lotterimedel anvisat ett bidrag om 22 000 kr. till viss inredning m. m. Arkivet har dessutom erhållit bidrag från enskild givare och från statens humanistiska forskningsråd. Medel till arkivchefens lön som assistent vid Stockholms universitet har beräknats under universitetets anslag.

3 Utredningen om svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet

3.1 Bakgrund

I en hösten 1961 till dåvarande ecklesiastikdepartementet ingiven promemoria rörande vissa problem i samband med undersökningen av svenska dialekter och svenska ortnamn betonade arkivchefen vid landsmålsarkivet i Lund bl. a. angelägenheten av att en samlad översyn kom till stånd av landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala, landsmålsarkivets i Lund och svenska ortnamnsarkivets arbetsuppgifter och organisation. I ett yttrande över promemorian förklarade ortnamnskommissionen sig i allt väsentligt dela de meningar som framförts i denna.

I samband med att utredningen om svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet tillsattes framhöll chefen för dåvarande ecklesiastikdepartementet i prop. 1963: 1 (bil. 10 s. 32) att det fanns skäl, som talade för att landsmålsarkivets verksamhet närmare samordnades med universitetens på ifrågakvarande orter. I Kungl. Maj:ts beslut den 6 december 1963 angående tillkallande av de

sakkunniga betonades att dessa borde i första hand överväga målsättningen för ortnamnsforskningen vid olika institutioner, med särskild hänsyn tagen till verket Sveriges ortnamn, samt avge förslag om åtgärder för att rationalisera utgivningen av detta verk så att det kunde ges ut inom överskådlig tid.

3.2 De sakkunnigas förslag

3.2.1 Institutionernas ställning och organisation

De sakkunniga framhåller att de inte funnit några fördelar med en anknytning mellan universiteten och de i betänkandet behandlade arkiven och instituten. De betonar att dessa institutioners främsta funktion är att vara dokumentationscentraler vid sidan av övriga arkiv och museiinstitutioner. Arkivens samlingar och verksamhet har inte någon större betydelse för undervisningen i nordiska språk på de lägre stadierna. Inte heller undervisningen på högre nivåer motiverar en anknytning till universitetsorganisationen. Den organisation för redovisning och revision, som är under uppbyggnad och som kan anlitas av arkiven oberoende av deras organisatoriska tillhörighet, gör att det inte heller finns administrativa skäl för en anknytning till universiteten. Mot denna bakgrund föreslår de sakkunniga att arkiven organiseras som statliga självständiga enheter under en gemensam styrelse.

Ortnamnskommissionen och svenska ortnamnsarkivet samt landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala föreslås bli sammanförda till ett dialekt- och ortnamnsarkiv. Om man skulle eftersträva att slutföra publiceringen av Sveriges ortnamn inom en snar framtid skulle mycket omfattande insatser krävas. De sakkunniga vill därför inte förorda en sådan planering. De sakkunniga finner att olägenheten med en utgivning på längre sikt med nuvarande publiceringstakt inte är så stor som ibland framhållits. De anser att en sammanslagning av de två arkiven i Uppsala kan bidra till en snabbare utgivning. En större samlad grupp av språkmän kan härigenom stå till förfogande, vilket möjliggör för ledningen att disponera arbetskraften på önskvärt sätt. Rationaliseringsvinster kan också åstadkommas genom ett effektivare utnyttjande av biträdespersonal och teknisk utrustning. Verksamheten vid det sammanslagna arkivet föreslås bli uppdelad på två grenar, den ena inriktad på dialekter och folkminnen och den andra på ortnamn. Folkminnesavdelningen vid det nuvarande landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala föreslås nämligen, bl. a. med hänsyn till tekniska svårigheter att skilja ut den etnologiska delen av arkivsamlingarna, bli kvar i det nybildade arkivet. Bl.a. som en följd av förslaget om arkivens ställning som självständiga enheter utanför universitetsorganisationen bör professuren i nordisk och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, vid universitetet i Uppsala i fortsättningen vara skild från chefskapet för landsmåls- och folkminnesarkivet där. Personalen vid det sammanslagna arkivet föreslås bli utökad med en chef för arkivet samt två biträden.

Beträffande Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre

Norrländ finner de sakkunniga det värdefullt att det finns en institution för bearbetning av dialekter och ortnamn med särskild inriktning på övre Norrland. De anser, att staten bör överta ansvaret för verksamheten. Då ett statligt arkiv i Umeå upprättas, bör en uppdelning av arbetsuppgifterna ske mellan detta och uppsalaarkivet. De sakkunniga förutsätter att umeåarkivet kan delta i utgivningen av Sveriges ortnamn. Arkivet föreslås få en personal bestående av en arkivchef, en amanuens och ett halvtidsanställt kontorsbiträde.

Enligt de sakkunnigas mening har verksamheten vid Svenskt visarkiv, trots att arkivet format sin egen profil, åtskilliga drag gemensamma med dialektforskningen och dess insamlings- och bearbetningsmetoder. De sakkunniga ansluter sig till det i betänkandet om Svenskt visarkivs framtida ställning och organisation framförda förslaget om att arkivet bör förstärkas. För arkivet föreslås en ny tjänst som förste arkivarie.

Institutet i Göteborg bör enligt de sakkunniga frigöras från universitetet och ombildas till en fristående institution. Institutionen förutsätts få ett något utvidgat verksamhetsområde. Personalen vid arkivet föreslås bestå av en arkivchef, en amanuens och ett halvtidsanställt kontorsbiträde.

Landsmålsarkivet i Lund föreslås bibehålla sin självständiga ställning.

Samtliga institutioner utom Svenskt visarkiv bör kallas Dialekt- och ortnamnsarkivet med tillägget i Uppsala, i Lund, i Göteborg och i Umeå.

3.2.2 Verksamhetens ledning

De sakkunniga framhåller att de här behandlade arkivens verksamhet är likartad. Några av arkiven utgör mycket små enheter varför förslagen om en självständig ställning för dem bygger på förutsättningen att de ingår som delar i en organisation med en fast ram. Verksamheten i övrigt bör gagnas av en samordning av bl. a. anslagsframställning och fördelning av tillgängliga resurser. Med hänsyn härtill föreslås att de fem arkivenheterna får en gemensam ledning i form av en särskild styrelse. En sådan borde kunna bidra till en effektivare verksamhet och mer rationell administration. Styrelsen bör bestå av ordförande och ytterligare elva ledamöter, samtliga utsedda av Kungl. Maj:t. Dess sammansättning och befogenhet bör vara sådana att den kan överta både de uppgifter som nu handhas av de olika arkivens särskilda styrelser och ortnamnskommissionens uppgifter i fråga om namnregleringsärenden. Tre av styrelseledamöterna föreslås bilda en särskild delegation för handläggning av dessa ärenden.

Den speciella sakkunskap i skilda hänseenden, som nu står till förfogande hos de särskilda arkivstyrelserna, är enligt de sakkunnigas mening av värde för verksamheten. De sakkunniga föreslår därför att det vid varje arkiv inrättas ett lokalt råd med lämpliga ämnesföreträdare samt någon representant för resp. stad. Det bör ankomma på den gemensamma styrelsen att utse ledamöter och utfärda närmare bestämmelser om råden.

3.2.3 Resursökningar

De resursökningar som de sakkunniga räknar med uppgår sammanlagt (inkl. kostnader för Svenskt visarkiv) till 874 000 kr. Härav avser 280 000 kr. dialekt- och ortnamnsarkivet i Uppsala, 30 000 kr. arkivet i Lund, 35 000 kr. arkivet i Göteborg, 143 000 kr. det nyinrättade arkivet i Umeå samt 169 000 kr. Svenskt visarkiv. För styrelsen beräknas en sammanlagd kostnad av 117 000 kr. Slutligen beräknar de sakkunniga ett belopp av 100 000 kr. att fördelas av styrelsen mellan de olika arkiven.

3.3 Remissyttranden

De sakkunnigas förslag i fråga om de berörda institutionernas organisatoriska ställning som statliga organ utanför universitetsorganisationen godtas av så gott som alla remissinstanser. I fråga om den föreslagna sammanslagningen av de båda uppsalaarkiven råder delade meningar.

Av remissinstanserna är det endast *universitetet i Stockholm* och *Nordiska museet* som inte tillstyrker att arkiven organiseras som fristående institutioner utanför universitetsorganisationen. *Riksrevisionsverket* framhåller att det hade varit värdefullt om de sakkunniga klart redovisat ett alternativ som gått ut på en närmare samordning med universitetsorganisationen.

Förstatligandet av Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland tillstyrks av flertalet instanser. *Riksrevisionsverket* uttrycker dock tveksamhet, eftersom övre Norrland redan ingår i uppsalaarkivens verksamhetsområden. Verket pekar även på den avsevärda fördyring av verksamheten som ett förstatligande enligt de sakkunnigas förslag medför. Om ett förstatligande av umeåinstitutet ändå av särskilda skäl bör komma till stånd, bör detta enligt riksrevisionsverket ske genom att Umeå blir filial till uppsalaarkiven.

Statskontoret och *riksrevisionsverket* tillstyrker en sammanslagning av arkiven i Uppsala, men finner inga skäl att inrätta en särskild chefsbefattning för arkiven. Endera av de två avdelningscheferna bör kunna vara chef för det sammanslagna arkivet. *Universitetskanslersämbetet* och *landsmålsarkivet i Lund* finner vissa skäl tala för att de två arkiven förs samman men anser att en väsentlig förutsättning för detta måste vara att verksamheten inte är lokalmässigt splittrad. De avstyrker därför liksom *ortnamnskommissionen* och *landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala* en sammanslagning. Sistnämnda institutioner anser det dessutom orealistiskt att den föreslagna dialektavdelningen vid en sammanslagning skulle kunna avstå medarbetare till ortnamnsavdelningen.

Beträffande institutet för ortnamns- och dialektforskning i Göteborg finner *statskontoret* det inte nödvändigt att enligt de sakkunnigas förslag helt bryta nuvarande band mellan universitetet och institutet. *Riksrevisionsverket* vänder sig mot att de sakkunniga förutsätter en framtida prövning av frågan om en eventuell sammanslagning av göteborgsarkivet med uppsala- eller lundaarkivet. Om frågan

om arkivorganisationen i Göteborg inte omedelbart kan lösas i definitiv form, bör en provisorisk anordning prövas.

Remissinstanserna godtar de sakkunnigas bedömning att arkiven bör behålla i stort oförändrade uppgifter men preciseringar anses motiverade.

Riksrevisionsverket understryker att de ifrågavarande arkivens funktion är att vara dokumentationscentraler och inte i första hand forskningsenheter. Resurser för forskning bör kanaliseras genom universitetsorganisationen. För det insamlingsarbete som bedrivs vid arkiven bör en angelägenhetsgradering ske. Arkivens arbete bör inriktas på särskilda projekt inom givna utgiftsramar. Det är därvid till hjälp att göra en årlig projekt- och funktionsinriktad verksamhetsplanering. Det bör ankomma på styrelsen att svara för en internplanering, uppföljning och redovisning av verksamheten.

Universitetskanslersämbetet framhåller att ett överförande av uppgifter från arkivet i Uppsala till en självständig institution i Umeå inte får innebära att samlingarna i Uppsala splittras. *Ortnamnskommissionen* anser det inte lämpligt att institutet i Umeå svarar för utgivning av ortnamnsredogörelser i verket Sveriges ortnamn. Kommissionen framhåller också nödvändigheten av att ortnamnsarkivets samlingar behålls i Uppsala. *Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala* finner det självklart att det centrala dialektinstitutet i Uppsala även i fortsättningen måste göra betydande undersökningar i övre Norrland. Arkivet vill inte nu tillstyrka att även ortnamnsforskning skall ingå i umeåinstitutets uppgifter.

Förslaget att bibehålla folkminnesavdelningen inom uppsalaarkivet har inte mött några erinringar. *Humanistiska fakulteten vid universitetet i Lund* biträder dock förslaget endast under förutsättning att garantier skapas för att avdelningen på ett effektivt sätt kan ställas i undervisningens tjänst.

Den av de sakkunniga föreslagna ledningen för arkiven i form av en gemensam styrelse kritiserar av så gott som alla remissinstanser. I vissa yttranden, i vilka behovet av ett administrativt samordningsorgan understryks, avser kritiken endast den föreslagna styrelsens sammansättning och uppgifter. I flera andra yttranden avstyrks hela förslaget om att ersätta de lokala styrelserna med en gemensam styrelse.

Statskontoret, *riksrevisionsverket* och *universitetskanslersämbetet* godtar förslaget om en gemensam styrelse men anser att den bör vara relativt liten. Enligt statskontoret och ämbetet bör styrelsens uppgifter begränsas till arbetsgivar- samt administrativa samordnings- och petitafunktioner. Den vetenskapliga verksamheten bör däremot helt repliera på lokala ledningsorgan i form av nämnder eller råd, som garanterar en anknytning till universiteten. Styrelsen bör kanslimässigt knytas till riksarkivet. Detta föreslår också riksrevisionsverket som påpekar att riksarkivet planeras få en redovisningscentral. Beträffande styrelsens sammansättning föreslår statskontoret och universitetskanslersämbetet att ledamöterna hämtas från

eller tillsätts av i första hand riksarkivet, humanistiska forskningsrådet och ämbetet.

Statskontoret fäster uppmärksamheten på möjligheterna av att administrativt samordna institutionen svenskt biografiskt lexikon med styrelsen för dialekt- och ortnamnsarkiven.

Ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala och *humanistiska fakulteten vid universitetet i Uppsala* föreslår i stället för den av de sakkunniga föreslagna styrelsen en samarbetsnämnd för institutionerna liknande den som finns vid social- och journalisthögskolorna samt för jordbrukets högskolor. De lokala styrelserna behålls därvid. Sådana bör även inrättas för instituten i Göteborg och Umeå. *Landsmålsarkivet i Lund* föreslår att vart och ett av arkiven får en egen styrelse men att universitetskanslersämbetet blir petitamyndighet.

Svenskt visarkiv framhåller att, även om de övriga institutionerna skulle samordnas under en gemensam styrelse, visarkivet bör hållas utanför en sådan organisation och få en egen styrelse. Visarkivets verksamhetsområde är nämligen ett helt annat än de övriga institutionernas. Ett lokalt råd utan beslutsrätt och utan ansvar kan heller aldrig ersätta en egen styrelse för visarkivet. *Sveriges Radio, Musikaliska akademiens styrelse* och *Sveriges spelmäns riksförbund* anser det olämpligt att visarkivet inordnas under en central styrelse för dialekt- och ortnamnsforskning.

I fråga om namnregleringsärenden anser *ortnamnskommissionen* att den som styrelse för svenska ortnamnsarkivet även i fortsättningen bör handlägga dessa ärenden. *Kammarkollegiet* har ingen erinran mot de sakkunnigas förslag om en särskild delegation för namnregleringsärenden. *Universitetskanslersämbetet* finner det ändamålsenligt att ett särskilt organ — administrativt skilt från ortnamnsarkivet men replierande på dettas undersökningar — tar hand om namnregleringsfrågorna. Ett sådant organ kunde lämpligen knytas till kammarkollegiet.

Mot förslaget att skilja professuren i nordisk och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, vid universitetet i Uppsala från chefskapet för landsmåls- och folkminnesarkivet görs inte från något håll några invändningar.

I likhet med de sakkunniga är *statskontoret* och *universitetskanslersämbetet* inte beredda att förorda väsentligt ökade insatser för att påskynda publiceringen av Sveriges ortnamn. Ämbetet ifrågasätter samtidigt den prioritering av ortnamnsforskningen framför den med hänsyn till aktuella tendenser inom språkvetenskapen betydelsefulla dialektforskningen, som ämbetet anser att de sakkunniga gör. Att försöka påskynda utgivningen av Sveriges ortnamn genom en sammanslagning av uppsalaarkiven finner *ortnamnskommissionen* och de båda *landsmålsarkiven* helt orealistiskt om man inte vill minska dialektverksamheten.

Riksarkivet avstyrker det föreslagna gemensamma namnet dialekt- och ortnamnsarkiv, då de berörda institutionerna inte utgör »arkiv» i egentlig betydelse. *Universitetskanslersämbetet* anser däremot att, även om de ifrågavarande institutionerna inte är arkiv i samma mening som institutionerna inom riksarkivets

förvaltningsområde, de dock i sak har uppgifter som är likartade med dem som förekommer i det moderna arkivväsendet. *Humanistiska fakulteten vid universitetet i Uppsala* anser att institutionerna bör behålla sina namn. *Landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala* finner inte någon ändring av sitt namn påkallad. *Humanistiska fakulteten vid universitetet i Umeå* anser att Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland bör behålla sitt namn.

I fråga om de sakkunnigas *k o s t n a d s b e r ä k n i n g a r* påpekar de flesta instanser, att besparingar kan göras genom att ordna en mindre kostsam ledning för verksamheten samt genom att inte inrätta den föreslagna nya tjänsten som arkivchef för det sammanslagna arkivet i Uppsala. Dessa besparingar föreslås i allmänhet bli använda för institutionernas verksamhet. I en del fall begärs ökade medel till vissa ändamål. Enligt *riksrevisionsverket* behöver den direkta omorganisationen av arkiven på resp. ort inte medföra några kostnadsökningar för statsverket eller i vart fall högst obetydliga sådana. Även kostnaderna för styrelsen bör kunna begränsas med hänsyn till verkets förslag.

4 Utredningen om Svenskt visarkivs ställning och organisation

4.1 Utredningens förslag

I utredningen Svenskt visarkivs ställning och organisation diskuteras fyra olika förslag beträffande arkivets framtida ställning, nämligen skapande av en nordisk institution, sammanslagning med en eller flera existerande liknande institutioner, anknytning till universitetet i Stockholm eller bildande av en självständig statlig myndighet. Utredningsmannen förordar det sista alternativet, bildandet av en självständig statlig myndighet. Han avvisar emellertid inte helt tanken på en anknytning till universitetet i Stockholm under vissa förutsättningar men framhåller att visarkivet inte har någon regional karaktär utan är att betrakta som en riksinstitution och att det med den utgångspunkten är naturligare att ge arkivet en fristående ställning.

Arkivet föreslås få en egen styrelse bestående av ordförande och fem andra ledamöter. Kungl. Maj:t utser ordförande och universitetskanslersämbetet fyra ledamöter. Den femte ledamoten är arkivchefen.

Arkivet bör få följande personal, nämligen en arkivchef, en förste arkivarie, två arkivarier, en amanuens, en kontorsskrivare och en vaktmästare.

Utredningsmannen föreslår att visarkivet för budgetåret 1969/70 skall erhålla medel till avlöningar med 300 000 kr., till omkostnader med 30 000 kr. samt till insamling och bearbetning av vismaterial med 40 000 kr.

4.2 Remissyttranden

Ett flertal remissinstanser pekar på att Svenskt visarkiv under sin verksamhetstid byggt upp ett forsknings- och serviceinstitut på riksnivå till gagn såväl för den

speciella visforskningen som för en rad andra forskningsgrenar och avnämare. Ut-talanden i den riktningen görs av bl. a. riksarkivet, universitetskanslersämbetet, humanistiska fakulteterna vid universiteten i Uppsala, Lund och Umeå samt In-stitutet för rikskonserter.

Det organisationsalternativ som innebär att en särskild statlig institution med egen styrelse inrättas tillstyrks av flertalet remissinstanser. Inte från något håll för-ordas vare sig en omvandling till en nordisk institution eller en sammanslagning med annan institution. Alternativet med en anknötning till universitetet i Stock-holm avstyrks av bl. a. universitetskanslersämbetet och de humanistiska fakulteter-na vid samtliga universitet. Riksarkivet finner däremot en sådan lösning mest lämplig. Statskontoret anser att en samordning av visarkivet med landsmåls- och ortnamnsarkiven är önskvärd och att en sådan kan ske såväl inom som utom uni-versitetsorganisationen.

5 Anslagsframställningar för budgetåret 1970/71

5.1 Ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt landsmålsarkivet i Lund

5.1.1 Förvaltningskostnader

	1969/70	Beräknad ändring 1970/71
		Ortnamnskommissionen, landsmålsarkiven
<i>Personal</i>		
Arkivarier	18	+ 9
Övrig personal	14	+ 6
	32	+15
<i>Anslag</i>		
Avlöningar	1 188 000	+ 812 000
Sjukvård	1 700	+ 600
Reseersättningar	2 800	+ 1 200
Lokalkostnader	287 000	+ 27 000
Expenser	85 500	+ 100 000
därav engångsutgifter	—	+30 000
Lönekostnadspålägg	272 000	+ 193 000
	1 837 000	+1 133 800

Ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt lands-målsarkivet i Lund

1. Löne- och prisomräkning m. m. 130 510 kr.

2. För att kunna rationalisera ortnamnsarkivets verksamhet och på-skynda utgivningen av Sveriges ortnamn begärs fem förste arkivarier (+ 323 880 kr.). För att avlasta den handläggande vetenskapligt utbildade personalen bör kon-

torspersonalen förstärkas med en kamrerare, en kansliskrivare och tre kontorsbiträden (+ 108 792 kr.).

3. Vid landsmålsarkivet i Uppsala finns under innevarande budgetår en extra tjänst som arkivchef. Denna tjänst innehas av en förste arkivarie vid arkivet, vars ordinarie tjänst inte får besättas. Arkivet föreslår att en fast tjänst som arkivchef inrättas samt att den vakanta arkivarietjänsten återbesätts (+ 70 884 kr.). För bearbetning av arkivets samlingar av lapskt och finskt material behövs en arkivarie och för arbetet inom folkminnesavdelningen behövs ytterligare en arkivarie (+ 105 108 kr.). För att samlingarna skall kunna vara tillgängliga bör de registreras i systemkataloger. Detta arbete bör utföras av en registrator (+ 29 772 kr.).

4. För att påskynda ortnamnsutgivningen vid landsmålsarkivet i Lund behövs en förste arkivarie (+ 58 200 kr.).

5. Lönekostnadspålägg för ny personal 165 711 kr.

5.1.2 Insamling och bearbetning av vetenskapligt material

	1969/70 Beräknad ändring 1970/71 Ortnamnskommissionen, landsmålsarkiven	
<i>Personal</i>		
Arkivariier	3	of.
<i>Anslag</i>		
Insamling och bearbetning av vetenskapligt material	215 400	+130 900
därav engångsutgift	—	+20 000
Lönekostnadspålägg	18 600	+ 17 700
	234 000	+148 600

Ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt landsmålsarkivet i Lund

1. Uppteckningsverksamheten vid ortnamnsarkivet måste intensifieras om ett värdefullt material skall kunna räddas. Ytterligare medel behövs därför till bl. a. arvoden och reseersättningar. För att underlätta forskningsarbetet bör ett naturnamnsregister upprättas. Den totala kostnaden för detta uppgår till 80 000 kr. men kan fördelas på fyra år. (+ 40 600 kr.)

2. För att erhålla kompetent arbetskraft måste landsmålsarkivet i Uppsala höja timarvodena betydligt. Med hänsyn till flera brådskande uppgifter bl. a. utskrivning av inspelade dialekttexter behövs även fler medarbetare. Medel till inlösen av uppteckningar och till reseersättningar bör också ökas. (+ 100 000 kr.)

3. Om landsmålsarkivet i Lund skall kunna bearbeta insamlat material måste anslaget höjas. I annat fall kommer insamlingsverksamheten att efter sättas. (+ 8 000 kr.)

5.2 Stiftelsen Svenskt visarkiv

I sin anslagsframställning utgår stiftelsen från att visarkivet blir förstatligt den 1 juli 1970 enligt de riktlinjer som föreslagits i utredningen om Svenskt visarkivs ställning och organisation.

Stiftelsen begär för budgetåret 1970/71 ett anslag om sammanlagt 556 000 kr., vilket utgör en ökning med 259 000 kr. i förhållande till det statsbidrag stiftelsen erhåller innevarande budgetår. Av ökningen hänför sig 146 000 kr. till ökade avlöningskostnader, varav 43 000 kr. är de medel som nu beräknats under Stockholms universitets anslag för föreståndarens assistentlön och 59 000 kr. utgör kostnaden för den förste arkivarie, som föreslagits i utredningen om Svenskt visarkiv. För ökade sociala avgifter m. m. har beräknats 45 000 kr. För insamling och bearbetning av vetenskapligt material begärs en ökning med 11 000 kr. Stiftelsen finner det vara av stor vikt att kunna börja ge ut publikationen Sveriges Medeltida Bal-lader. För detta ändamål begärs för budgetåret 15 000 kr.

6. Departementschefen

De institutioner som behandlas i betänkandet om dialekt- och ortnamnsarkiven bildar ingen enhetlig grupp med ett klart avgränsat verksamhetsområde. Deras uppbyggnad och verksamhetsfält är historiskt betingade. Även om flertalet av dem inte formellt ingår i universitetsorganisationen, är kontakterna med universiteten livliga. En betydande del av verksamheten är service åt forskare inom det humanistiska området. Det är karakteristiskt att uppgifter som på ett håll handhas av ett av dessa arkiv på en annan ort vilar på en universitetsinstitution. Arkiven är dock inte forskningsinstitutioner i vanlig mening. Det genomgående draget i deras verksamhet är i stället att de samlar in och bearbetar dokumentation av olika slag. Arkiven fungerar som ett slags dokumentationscentraler inom kulturområdet och har därmed vissa gemensamma drag med arkivväsendet i egentlig mening och museiorganisationen.

I anslutning till att sakkunniga tillkallades för att utreda svenska ortnamnsarkivets, landsmåls- och folkminnesarkivets i Uppsala samt landsmålsarkivets i Lund framtida ställning och organisation uttalade dåvarande chefen för ecklesiastikdepartementet (prop. 1963: 1 bil. 10 s. 31) att det enligt hans mening fanns skäl som talade för att landsmålsarkivets verksamhet närmare samordnades med universitetens på vederbörande orter. I sitt betänkande har de sakkunniga kommit till slutsatsen att nuvarande ortnamns- och landsmålsarkiv samt Svenskt visarkiv bör vara självständiga institutioner utan anknytning till universitetsorganisationen. De sakkunniga anser att det från undervisningssynpunkt inte finns tillräckliga motiv för en anknytning till universiteten. Med hänsyn till den organisation med redovisningscentraler som är under uppbyggnad anser de sakkunniga att inte heller administrativa skäl talar för en anknytning till universiteten.

Remissinstanserna har så gott som genomgående anslutit sig till de sakkunnigas bedömning att de berörda arkiven inte bör inordnas i universitetsorganisationen. För egen del kan jag ansluta mig till denna uppfattning. Eftersom det således i nuvarande läge inte finns anledning att överväga någon mer genomgripande förändring av de berörda arkivens organisatoriska ställning, blir huvudfrågorna i det följande förslag om förstatligande av Svenskt visarkiv och om ändrade former för ledningen av arkiven.

I betänkandet Svenskt visarkivs ställning och organisation diskuterar utredningsmannen olika alternativ till organisation för Svenskt visarkiv. Utredningsmannen förordar det alternativ, som innebär att arkivet organiseras som en självständig statlig myndighet, vilket förslag också de flesta remissmyndigheterna tillstyrker. Även de sakkunniga för dialekt- och ortnamnsarkiven ansluter sig till förslaget att upprätta en särskild statlig institution för visarkivet. I fråga om arkivets styrelse förordar de dock en annan lösning än utredningsmannen.

Svenskt visarkiv spelar en betydelsefull roll genom att bevara och belysa svensk vistradition. Genom publikationer och radioprogram förs det insamlade materialet ut till en bredare publik och har också kommit att i allt högre grad påverka modern vissång och populärmusik. På det vetenskapliga området har arkivets insatser fått betydelse för flera olika forskningsgrenar.

Visarkivet stöddes till en början i stor utsträckning genom privata bidrag. Ansvaret för finansieringen av institutets verksamhet har under senare år i allt större utsträckning kommit att ligga på staten genom stöd från det under åttonde huvudtiteln uppförda reservationsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Mot bakgrund av dels den vikt som visarkivets verksamhet enligt min mening har, dels statens ökade ekonomiska ansvar för verksamheten finner jag det motiverat att institutionen blir statlig den 1 juli 1970. Till frågan om styrelse för Svenskt visarkiv återkommer jag i det följande, där jag förordar en gemensam styrelse för visarkivet och för arkiven i Uppsala och Lund. Vid min medelsberäkning har jag räknat med medel för en tjänst som arkivchef vid visarkivet, samtidigt som medel för de nuvarande assistenttimmarna i visforskning vid Stockholms universitet dras in. I övrigt räknar jag med att nuvarande personal skall kunna föras över till det förstatligade arkivet.

Ombildandet av Stiftelsen Svenskt visarkiv till en statlig institution förutsätter att överenskommelse kan träffas med stiftelsen om överförande av dess arkivbestånd och utrustning m. m. till staten. Jag avser att inleda överläggningar om ett sådant överförande och villkoren härför med stiftelsen. Jag räknar med att överförandet skall kunna ske utan kostnad för statsverket. Kungl. Maj:t bör inhämta riksdagens bemyndigande att träffa erforderlig överenskommelse med stiftelsen.

De sakkunniga för dialekt- och ortnamnsarkiven föreslår förstatligande även av det i Umeå belägna Folkmåls- och folkminnesinstitutet för övre Norrland. Jag anser mig inte kunna tillstyrka förslaget. Frågan om ett eventuellt infogande av

umeåinstituttets verksamhet i den statliga dialekt- och ortnamnsorganisationen bör emellertid kunna prövas av den i det följande förordade gemensamma arkivstyrelsen.

De sakkunnigas förslag att sammanföra ortnamnsarkivet samt landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala till ett arkiv har bedömts på mycket olika sätt av remissinstanserna. Enligt min mening finns det skäl för att föra samman de båda arkiven i Uppsala. Vissa uppgifter borde härigenom kunna skötas mer rationellt och personalbesparande. Med hänsyn till de invändningar som gjorts från de berörda arkiven vill jag emellertid inte nu förorda någon ändring av dessas organisation, utan frågan bör ytterligare övervägas av styrelsen för arkiven. Liksom f. n. bör verksamheten vid landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala innefatta även insamlande av folkminnen. Chefskapet för arkivet bör i fortsättningen inte vara förenat med professuren i nordisk- och jämförande folklivsforskning, särskilt folkloristisk, vid universitetet. Professuren bör nu kunna återbesättas. I samband därmed bör, efter förslag av universitetskanslersämbetet, tjänstens benämning och sektionstillhörighet kunna ändras. För ledningen av arkivet bör finnas en extra tjänst som arkivchef, varvid en tjänst som förste arkivarie vid arkivet liksom f. n. hålls obesatt.

I fråga om publiceringen av Sveriges ortnamn ansluter jag mig till de sakkunnigas bedömning att någon fixerad tidsplan för publicering inte nu bör fastställas. Det bör ankomma på styrelsen att avväga publiceringstakt och publiceringsform med hänsyn till de samlade resurser som ställs till förfogande.

I enlighet med de sakkunnigas förslag anser jag inte att någon annan ändring av landsmålsarkivets i Lund organisation bör föreslås än att arkivet inordnas under den i det följande förordade gemensamma styrelsen.

I fråga om institutet i Göteborg, som f. n. är inordnat i universitetet därstädes, är jag inte beredd att lägga fram något förslag. Även denna fråga bör lämpligen utredas av den gemensamma arkivstyrelsen. Därvid bör beaktas vad statskontoret anfört om instituttets personal.

De av omorganisationen berörda arkiven bör benämnas ortnamnsarkivet i Uppsala, dialekt- och folkminnesarkivet i Uppsala, dialekt- och ortnamnsarkivet i Lund samt svenskt visarkiv. Arkiven i Uppsala och Lund bör gemensamt benämnas dialekt- och ortnamnsarkiven.

De sakkunniga har ansett det väsentligt att administrationen för arkiven ordnas på ett rationellt sätt. De föreslår därför att en gemensam styrelse inrättas, som övertar de nuvarande styrelsernas uppgifter och som dessutom verkar för samordning mellan arkiven.

Beträffande förslaget att ersätta de nuvarande styrelserna för vart och ett av arkiven med en gemensam styrelse är dock meningarna bland remissorganen delade. Statskontoret, riksrevisionsverket och universitetskanslersämbetet finner det motiverat med en gemensam styrelse. Denna bör enligt dessa instanser emellertid få mer begränsade uppgifter och färre ledamöter än vad som förslagits i utredningen. Behovet av en samlad avvägning av de resurser som kan ställas till förfogande

framhålls särskilt. De berörda arkiven själva är däremot angelägna om att behålla de nuvarande styrelserna. Vissa av dem förordar att en samarbetsnämnd inrättas.

För att avvägningarna i budgetarbetet skall kunna göras på ett bättre underlag och för att delegering av beslut från Kungl. Maj:t skall möjliggöras anser jag det önskvärt att antalet små myndigheter inom kulturområdet, vilka är direkt underställda Kungl. Maj:t, minskas. Det finns inte nu någon myndighet som är lämpad att ha ansvaret för en nödvändig samordning och fördelning av de ekonomiska och personella resurser som kan ställas till förfogande för dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv. Jag finner det därför erforderligt att en för arkiven i Uppsala och Lund samt svenskt visarkiv gemensam styrelse ersätter särskilda styrelser för var och en av institutionerna. Den gemensamma styrelsen bör ha till uppgift att samordna och planera arkivens verksamhet så att de av statsmakterna anvisade medlen används på lämpligt sätt. Den bör vidare svara för anslagsframställningar, vissa tjänstetillsättningar och andra administrativa uppgifter. Det direkta ansvaret för verksamheten vid varje arkiv bör däremot ligga hos vederbörande arkivchef, som får en i viss mån självständigare ställning än f. n. Som rådgivande organ åt arkivchefen, främst i fråga om den vetenskapliga inriktningen av verksamheten, bör vid varje arkiv inrättas särskilda nämnder.

De sakkunniga föreslår att vissa styrelseledamöter bildar en särskild delegation för remissbehandling av namnregleringsärenden. Med den organisation som jag förordat finner jag att dessa ärenden i stället bör handläggas så att ortnamnsarkivet i Uppsala avger yttranden, varvid vid behov den rådgivande nämnden kan höras.

Ledamöterna i den för arkiven gemensamma styrelsen utses av Kungl. Maj:t. I styrelsen bör ingå bl. a. företrädare för universitetsorganisationen, statens humanistiska forskningsråd och riksarkivet. I nämnderna vilkas ledamöter bör tillsättas av styrelsen, bör ingå företrädare för i första hand de forsknings- och verksamhetsområden som har betydelse för vederbörande arkiv.

Riksarkivet bör få i uppdrag att mot särskild ersättning svara för administrativ service åt styrelsen. Även om arkiven inte avses bli organisatoriskt samordnade med universiteten, räknar jag med att arkiven och universiteten skall kunna samverka t. ex. i fråga om vissa servicefunktioner.

I sitt remissyttrande över betänkandet om dialekt- och ortnamnsarkiven fäster statskontoret uppmärksamheten på möjligheten av att administrativt samordna institutionen svenskt biografiskt lexikon med styrelsen för dialekt- och ortnamnsarkiven. Svenskt biografiskt lexikon inrättades som statlig institution genom beslut av statsmakterna år 1962 (prop. 86, SU 74, rskr 194). Den har till uppgift att fortsätta och slutföra utgivande av verket Svenskt biografiskt lexikon enligt en särskild tidsplan. Ansvaret för institutionen vilar på en av Kungl. Maj:t utsedd styrelse. Verksamheten har vissa likheter med den som bedrivs vid övriga i det föregående behandlade institutioner. Som jag redan framhållit finner jag det önskvärt att antalet små organisatoriska enheter som lyder direkt under Kungl. Maj:t minskas. Den föreslagna styrelsen för dialekt- och ortnamnsarkiven bör där-

för anmodas att inför budgetåret 1971/72 i samråd med styrelsen för svenskt biografiskt lexikon undersöka om nämnda institution med fördel kan inordnas under den förstnämnda styrelsen. Till denna fråga torde jag senare få återkomma till Kungl. Maj:t.

Medel till verksamheten vid dialekt- och ortnamnsarkiven samt svenskt visarkiv bör anvisas under två riksstatsanslag, nämligen ett förslagsanslag Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Förvaltningskostnader och ett reservationsanslag Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Insamlingsverksamhet m. m. Jag beräknar medelsbehovet under det förra anslaget till 2 275 000 kr., varav 1 604 000 kr. till avlöningar, 3 000 kr. till sjukvård, 313 000 kr. till lokalkostnader samt 355 000 kr. till lönekostnadspålägg. Anslaget till insamlingsverksamhet m. m., i vilket ingår medel bl. a. till insamling och bearbetning av vetenskapligt material samt till expenser och resor, beräknar jag till 455 000 kr.

Min beräkning av anslagen innebär, jämfört med de nuvarande riksstatsanslagen till ortnamnskommissionen och landsmålsarkiven, en sammanlagd ökning av 659 000 kr. Av detta belopp utgör 102 000 kr. löne- och prisomräkning för de nuvarande statliga institutionerna. I övrigt hänför sig den största delen av ökningen till kostnader för förstatligandet av svenskt visarkiv, till vilket arkiv bidrag innevarande budgetår utgår med ett belopp av 275 000 kr. från reservationsanslaget Bidrag till särskilda kulturella ändamål.

Under förvaltningskostnadsanslaget har jag beräknat 45 000 kr. för kostnader för styrelsearvoden samt för ersättning till riksarkivet för dess administrativa service åt styrelsen. Nuvarande styrelsearvoden vid de olika arkiven bortfaller. Jag har vidare under detta anslag beräknat ett belopp av 50 000 kr. till arvoden till ledamöterna i arkivens nämnder och ökad personal. Denna ökning innebär tillsammans med den ökning som jag beräknat under anslaget till insamlingsverksamhet m. m. att sammanlagt omkring 90 000 kr. kan ställas till styrelsens disposition till ökad verksamhet vid arkiven.

Under anslaget Humanistiska fakulteterna: Avlöningar till lärarpersonal har budgetåret 1970/71 beräknats medel för 1 000 assistenttimmar för forskning och allmänt institutionsarbete vid svenskt visarkiv. Dessa medel avses bli innehållna från den tidpunkt då en tjänst som arkivchef inrättas vid visarkivet.

Vid utgången av budgetåret 1969/70 eventuellt förefintlig reservation under anslagen Ortnamnskommissionen: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material samt Landsmålsarkiven: Insamling och bearbetning av vetenskapligt material bör tillgodoföras det nya anslaget Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Insamlingsverksamhet m. m.

I de delar anställnings- och arbetsvillkor för personalen vid svenskt visarkiv är förhandlingsfrågor avser jag att ge statens avtalsverk förhandlingsuppdrag.

Under återopande av vad jag sålunda anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t föreslår riksdagen att

- a) godkänna att Stiftelsen Svenskt visarkiv den 1 juli 1970 omorganiseras till en statlig institution,

Kungl. Maj:ts proposition nr 46 år 1970

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att träffa överenskommelse med Stiftelsen Svenskt visarkiv angående överförande av stiftelsens arkivbestånd och utrustning m. m. till den nya institutionen,

c) godkänna de riktlinjer rörande dialekt- och ortnamnsarkivens och svenskt visarkivs ställning och organisation som jag förordnat,

d) till *Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Förvaltningskostnader* för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisa ett förslagsanslag av 2 275 000 kr.,

e) till *Dialekt- och ortnamnsarkiven m. m.: Insamlingsverksamhet m. m.* för budgetåret 1970/71 under åttonde huvudtiteln anvisa ett reservationsanslag av 455 000 kr.

Med bifall till vad föredraganden sålunda med instämmande av statsrådets övriga ledamöter hemställt förordnar Hans Maj:t Konungen att till riksdagen skall avlåtas proposition av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Gunnel Anderson

INNEHÅLL

	Sid.
1. Inledning	3
2. Arkiven inom dialekt-, ortnamns-, folkminnes- och visområdena	4
3. Utredningen om svenska ortnamnsarkivets och landsmålsarkivets verksamhet	6
3.1 Bakgrund	6
3.2 De sakkunnigas förslag	7
3.3 Remissyttranden	9
4. Utredningen om Svenskt visarkivs ställning och organisation	12
4.1 Utredningens förslag	12
4.2 Remissyttranden	12
5. Anslagsframställningar för budgetåret 1970/71	13
5.1 Ortnamnskommissionen, landsmåls- och folkminnesarkivet i Uppsala samt landsmålsarkiven i Lund	13
5.2 Stiftelsen Svenskt visarkiv	15
6. Departementschefen	15